

A bírói foglalkozásnak Magyarországon sajátos jellege és nimbusza van. Anglián kívül talán egyetlen államban sem domborodik ez ki annyira, mint nálunk. Ha visszatekintünk a forrongás napjaira s egyuttal azokra a gazdasági és egyéb problémákra, amelyek a háború és a háború utáni időszak alatt felmerültek, úgy lehetetlen nem éreznünk azt, hogy mennyire más volt a magyar bíró szerepe mint azé a bírőé lett volna, ki csupán lemorzsolja az ítélkezése elé kerülő ügyeket. A magyar bíróság a gazdasági és erkölcsi élet által felvetett problémákkal törvényhozási intézkedések nélkül is meg tudott birkózni. A valorizációs a lehetetlenülés kérdéseiről teszek csupán említést. Ha ilyen módon a magyar bíróság ítélkezése a válságból való kibontakozásnak támasza volt, ebben igen nagy része volt a Juhász Andor által inaugurált és beszédeiből kitetsző szellemnek, amely kellő érzékkel volt a szükséges reformok iránt, — törvénykezési reform, valorizáció — de egyuttal útját állotta a szélsőséges felfogás által keresztülvihető rombolásnak.

Ny. J.

Dr. Tury Sándor Kornél: Igazságellenes tényezők a jogban (különös tekintettel a kereskedelmi jogra). Szerző a jog igazságellenes jelenségeit aszerint osztályozza, amint azok a jogtudomány, a jogalkalmazás, vagy a jogalkotás területén fordulnak elő. A jogtudomány igazságellenes teteleiről szóló fejezet két témát emel ki: a váltó ú. n. kreációs elméletével összefüggőt, valamint azt a további tételt, hogy kereskedelmi társaságokba (közkereseti társaságba, részvénytársaságba) való belépést tartalmazó nyilatkozat érvénytelenítése sokkal nagyobb mértékben van megköthető, mint egyéb jognyilatkozatoké. Tury az elméletnek a kreációs és a szerződési felfogás közötti vitáját a modern teoriának a joglátszatra (Rechtsschein) támaszkodó tana segítségével dönti el. A váltónyilatkozat megtevője, ha a váltó az ő akarata ellenére forgalomba jut, nem azért felel, mert értékpapírt kreált, hanem azért, mert cselekményével lehetővé tette annak a látszatnak a keltését, mntha a papír szerződés útján került volna ki a kiállító birtokából és ennélfogva a papír jóhiszemű megszerzője megbízhatik az átruházó kezében levő papírban (19. old.). A kereskedelmi társaságba tagul való belépésre irányuló nyilatkozat megtámadhatóságának korlátozását szerzőnk másként vezeti le a részvénytársaság és másként a közkereseti társaság esetében. A részvénytársaságnál, az „Erklärung an die Öffentlichkeit” teoriájának elvetésével, a fősúly azon van, hogy a részvénytársaság alapításánál az egyes tagok akaratnyilvánításai megsemmisülnek és az egyszer már kifejezésre jutott összakarart alkotó elemekre többé nem bontható. (36—37. old.). A közkereseti társasággal kapcsolatban szerző nem tulajdonít jelentőséget annak a körülménynek, vajjon a megtámadó tag kérte-e az ő tagi minőségének a cégjegyzékbe való bejegyzését és hogy ez a

bejegyzés megtörtént-e; a megoldást *Tury* abból vezeti le, hogy bizonyos jogi hatásaik az érvénytelen ügyleteknek is vannak; hivatkozik az érvénytelen házasságra, az északamerikai bírói gyakorlat által ismert de facto korporációkra, valamint a német keresk. törv. 311. §-ára, amely szerint érvénytelen részvénytársaság semmisségének bejegyzése után a társaság a likvidáció állapotába megy át és a semmis társaság nevében harmadik személyekkel kötött ügyletek érvényesek maradnak. Követelmény gyanánt állítja fel *Tury* azt, hogy harmadik személyekkel szemben lehetővé tétessék az, hogy ők a jogviszonynak kifelé is jelentkező, általuk éppen azért könnyen felismerhető ténybeli elemekhez tarthassák magukat anélkül, hogy kénytelenek lennének a jogviszonynak rendszerint csupán körülményes utánjárással megtudható belső tartalmát is figyelembe venni. (73. oldal). Talán nem érdektelen megemlíteni azt, hogy bírói gyakorlatunk, még pedig részvénytársaságokkal szemben, hasonló állásponton van; a P. IV. 1942/1930. sz. ítélet (Hiteljogi Döntvénytár XXIV. 121.) az alaptőke 30%-ának be nem fizetése folytán semmis részvénytársaságnak törlesztés felszámolás közbeiktatásával tartja keresztülviendőnek és az ily részvénytársaságot perképesnek tartja. Szerintem *Turynak* a közkereseti társaságra nézve kifejtett elmélete a részvénytársaságra is megáll és helyesebb, mint ugyanannak az eredménynek az akaratok egységéből való kissé túldogmatikus levezetése.

A jogalkalmazás körében igazságellenesség a jogszabály alkalmazásánál és a tényállás megállapításánál fordulhat elő. A jogszabályalkalmazás körében *Tury* a bírói igazságérzetre helyezi a fősúlyt. A tényállás megállapításának kérdését tárgyaló részben őszinteségénél fogva megkapó *Turynak* az a tétele, hogy a polgári peres eljárásban nem lehet mindig szó az abszolút valóság kiderítéséről, hanem csupán arról, hogy két egymással ellentmondó tényállítás közül melyik a valószínűbb. (105. old.). Valamennyiünk gyakorlatában nem egy olyan eset fordult elő, amely alkalmas ennek az álláspontnak az alátámasztására. *Tury* könyvének ebben a fejezetében tárgyalja azokat az eseteket is, midőn igazságellenesség áll elő a konkrét tényállásnak valamely arra nem egészen alkalmas fogalom alá való szubszumálásából és foglalkozik azokkal a kérdésekkel, amelyek a jog tipizálására való törekvés kapcsán keletkeznek, amivel szemben a bíróság nagyon sokszor az eset individuális kezelésével találja meg az igazságos megoldást.

A jogalkotás gyűjtőfogalma alatt tárgyalt esetek közül a telekkönyvben bízó, a jóhiszemű, az elbirtoklás címén, értékpapír birtoka alapján szerző fél és az ezzel korrelált jogokat vesztő korábbi jogosultak érdekösszeütközésének eldöntése, a kisajátítás, a vétlen felelősség jogintézményeinek az egyik oldalon méltányosság alapján jogokat keletkeztető, másik oldalon azonban sérelmeket előidéző jogintézményei említendőek meg abból a nagyszámú példából, amelyekkel a könyv a jognak érdekkiegyenlítő tevékenységét vázolja. Ez a tevékenység igen sok esetben jár avval a következménnyel, hogy a jog önmagukban védelemre méltó érdekek érvényesítését többé-kevésbé megszorí-

tani kénytelen. Amint azonban *Tury* könyvének befejezésében kiemeli, mindez nem jelent igazságtalanságot, hanem éppen az igazságnak a diadalra juttatását.

A fenti ismertetést kiegészíthetjük avval, hogy *Tury* hatalmas irodalmi anyagot használt fel, mindenütt nagy súlyt fektet a módszertani szempontokra, amelyeknek könyve bevezető fejezetét is szenteli, különösen a fogalmi és értékelő jogtudomány egymás mellé állítására. A rendkívül világosan megírt könyv az újabb teória számos vitakérdéséről nyújt igen érdekes tájékoztatást.

Dr. Vági József.

Definitió a magánjogban. Írta: Dr. Kauser Lipót. (Magyar Jogászegylet könyvtára). Az értékes tanulmány a magánjogi fogalommal és definitóval foglalkozik és az elméleti megalapozás után a Magánjogi törvénykönyv javaslatának néhány definitióját taglalja. A könyv részletes ismertetésére és bírálatára legközelebb még visszatérünk.

Dr. Fuchs Lajos nyiregyházi ügyvéd: Kártérítési jog és kártérítési joggyakorlat. A könyv a kártérítés újabb bírói gyakorlatát állítja össze különböző jogcímek szerint csoportosítva. A munka hozzájárul a bírói joggyakorlat megismertetéséhez.